

اغص

٧٢ — ع

﴿ واعتصموا... ﴾

٢ - ٤

٢٥ رجب الفرد
١٣٣٨ سنة

{ ہر بخشنده کوئی نشر اور نور }

۱۵ بیان
۱۳۳۶ سنه

صمیمی تنقید لڑہ صمیمی جواب لڑ

طاهر المولوی بك افندی به

رفیق کزنم :

مدارس اسلامیہ پر بیان صوٹ شکل . عمر محدود مک ایام ماضیہ سندنہ ،
مثالنی حس ایتمہ دیکمندن طولانی جناب حقہ متشکر وایام لاحقہ سندنہ ، عدم
تکرری نضرعاتنہ بولندیغ پک آجی تأثرانی موجب اولمشدی .
اودر جہدہ کہ : نہ آلام واضطرانک مولد مادی و معنویانی اولان ساعات ایامہ
نہدہ او ، آلام واضطرانک ازالہ تأثیراتی ایچون خلق بیورلمش اولان آوان
لبالمدہ ، روحمدہ کی تقاتی برآز تخفیف ایتمک انصاف و مرحمتی کو سترمک ایستہ بیوردی .
روحی مبائتہ تضییق و از عاجز اینہ آلان بوایکی فصل حیاتمدہ ، یالکز . برشی ،
آرمہ صبر ، بنی ، اوآجی تحسساندن ، اوعریق تفکراندن آیی بیوردی :
اسلامیتی بدبضای حمایتہ سندنہ طوتان دولت عثمانیہ نک اضمحلال و انقباضانی
تسہیل و تسریعہ خادم (ماصونلر) (جہاد اکبریہ !) هرکمی اشتراک و التحاق
ایستدیرمک ایچون محلات آرمہ لرنده چالدر بیان (داول) سسلری ...
فقط هیچ آبرملق ایستہ مین تأثرات و تحسسانم ، بنی شبیخ الاسلام عمر خلوصی
افندی مرحومک مرتفع سطحی مدرسه سندن ، دیوان حرب صرفی دائرہ سنک زمین

قائده کی (حیلر قبرستان) بنه کونوردی . اوراده ، اون بش آی بکا این روحدن
 بشقه برس ایشدیرمه دی . حالاده آیرلق ایسته مهین او ، تأثراتک حامل ثقلی
 بولنان (مرثیه مدارس) ی نشر ایستدیکم زمان ؛ زلف پریشانک ، ایلاک دفعه
 مشاطه قلمکیزله اصلاح بیوریله چی ظن و تخمینده ایدم . مقابله مقداکه کز ، ظن
 و تخمینده یا کله مش اولدیم کوستردی . فقط فروعاتدن زیاده ، اساسات اطرافنده
 طولاشمه کزی ایستردم . بو طرز مقابله یی انتخاب و ترجیح بیورمش اولما کز ، بی
 بودفعه لاق اوفروعاته حاد تلقیای صرض و ایضاحه سوق ایستدی .

اولا : شعریت نقطه نظرندن ، (مرثیه مدارس) حقنده کی نازکانه و خاطر
 نوازانه راسمه تشریفاتکزه ، بنده رسمیت دائره سنده تشکرانمله مقابله یی اسپرکیم .
 فقط مسئله به بر شکل جدیت و یرنجیه شیخ غالب مرحومک :

اولماز هله سوختوات شاهرا !

مصراعی کندی حقمده پک طوغری ، عمومیت اعتباریلده پک معنائز
 بولیورم . مع هذا انشاد اشعاریله اشتغال معتام اولسه ییدی ، کندمده ، اومصرعک
 دائره شمولندن خارج قالیردم . غالبدهده مرحومکده داخل بولندایی شعرای
 قدیمه میاننده ، (سوختوات) دن ماعدا کیمسه یی کوره مدیکم ایچون ،
 بوحو و تزییفه بر محمل صحیح بولمده مشکلاته . معروض قالیورم . (سوختوات)
 تعبیرندن مقصدی ، اکر صاریق وجه دیمکسه ، شیخ مرحومک نکته ودقیقه
 شناسلغه دلالت ایتمکله برابر ، - پک بسیط - بر حقیقت ایسهده ، قابلیت انشادیه
 و شعریه یی ده کندیسنک کلاه اصفریله خرقة اخضرینه عطف واسناد ایتمک لازم کلیرکه
 (سوختوات) ، بونوع شاعرک شرفیله ، بوکی عطف واسنادده کی دوربینک
 مزیتی ! شیخ افندی مرحومه براقه حق قادر خاطر نوازدرلر . اکر مقصدی ،
 مدرسه ذهنیتی ، مدرسه تحصیلی ، مدرسه فیضی دیمکسه ، بونلری ، (سوختوات) دن
 اول . کندیسنک بنسبه یی جکینده پک شهبلی دگم . شوخالده مصرع مذکوره
 بر محمل صحیح بوله راق ، شیخ افندی یی معنائز و مهمل برسوز سوبله مش اولاق
 تممتندن قورنارمق ایسته یورم .

معلوم برادرانه لیدر که (سوخته) کلمه فارسیه سنک ، لغه مفادی اولان احتراق معنایی ، محسوسات مادی به متعلق بروصف عارضی وعمومیدر . اهل اصطلاح ، تشبیه و استعاره صورتیه معقولات ومعنویاته تشمیل ایشلردر . بواسطلاح اربابی ایه ، مشایخ صوفیه در . آنک ایچون مشایخ و ده دکان کلام و کتابلرنده (سوخته) کلمه چوقجه تصادف اولنور . سینه لری ، نازعشقه یانوب طوتوشان ده دکان حقنده مستعمل بر عرف خاص حالتی آلمشدر . کندی ادعا و تعبیرلرنجه (علمای ظاهریه) ده نه عشق ، نه ده احتراق بولنه میه حتی جهنله ، صنف علمایی (سوخته) صفت مادحه میله توصیفه رضا کوسترمز لر .

یالکز تصوف کتابلرنده دکل ، سائر علوم اسلامییه کتابلرینک هیچ برندهخی علمانک (سوخته) تعبیرله یاد ایدلربی کوریه مز . اونلرک وصف عمومی ودائیمیری (علما و طلبه علوم) در .

کرچه علما و طلبه علوم حقنده ده (سوخته) آمیرینک - آره صیره - قوللانیلربی کورلمکده ایهده ، بواسطافه ایکی مسلک مذسوبینی آره لرنده وقوعه کلن اختلاط و تداخل سببیت ویرمشدر .

شوالده غالبده ده مرحومک او ، مصراعده کی (سوختوات) تعبیرندن مقصدی درویشان و ده دکان اولق لازم کلیورسده ، شیخ سعدی و عبدالرحمن جامی و بونلره مائل علما و مشایخ کرام حضراتی ، اولکی مقصدلره حمل ایتکه ، علما صفتیه ناصل مانع ایهلر ، بومقصدله حمل ایتکه ده مشایخ صفتیه مانع اوایورلر . دیمک که بوضورتله بوله بیلدیکنز محملده طوفری جیقمایور .

اگر اشعارک الفاظ و معانی سنده کی الاستیقیدن بالاستفاده و معروض تداخل عناصرتیه (سوختوات) کلمه سی علما ایله مشایخک هرایکی سنه تشمیل ایدرک (بونلر انشاد اشعار ایله مشغول اولمالر) معناسنی محمل کوستربرسهک ، اهلالندن - ممکن مرتبه - قورتار بیلیرز . چونکه علما ایله مشایخ انشاد و اشعار میداق بشقه لرینه بیراقه رق برر کناره چکلمشلردر . فقط بونلر کناره چکلدکن صوکرده دارباب تشاعر چوغلوب شاعرلر آزماش ، بلکه شاعرلرک آنجق آدی قالمشدر . اودرجهده که

شعر لربك چهره . معناسنده کی الفاظ پودره سی ازاله ایدلدکن صوکره ، طقسان
باشنده کی برمرأة عجوزمك یوزینه باققله نه قادر ذوق آلیرسه ، اونلرک اشعار بی
معناسندن ده اوقادار ذوق آلیر . . .

مدارس اسلامیه ده کی اصول تدریساتک شکل حاضره افرایله ، طرز تدریس
دکشمش اولمادی نی ایچون ، (حرف جر) لر حقننده کی مطالعاتکزی نه شکل سابقک
علیهنه ، نده شکل حاضرک لهنه دلیل کتیرمه کز طوغری دکلدرد . حال حاضرده کی
کتابلرک ینه او کتابلر ، مدرسلرک ینه او مدرسلر ، طرز تدریساتک ینه او طرز
تدریسات اولدیفندن غافل دکلسکزی ظن ایدرم . کرک (حرف جر) لرک و کرک لزومسز
واهمیتسز کوردیککزی سائر مباحثک تدریسنده قائده اولوب اولمادی نی مسئله سنه کلنجه
بن ، احسن صورتده واحسن افاده ایله تدریس اولنق شرطیله چوق استفاده ایدیله جکینه
قائم . بوقاعتی بالکزی ذات عالیکزر عرفان حاضر یله تقویه ایده بیلیرم :

بکنمه دیککزی او مباحثک ینه بکنمه دیککزی او طرز تدریساتکده ، وقتیه حاضر
بولمش اولمسه ایدیککزی یازدیفکزی بو کونکی کبی درست یازمه دیککزی او قودیفکزی
بو کونکی کبی درست اوقویه مزیدیککزی . اگر ده ائی برطرزده تدریس ایدمش
اولسیدی . شهسز ده چوق استفاده ایش بولنه جقدیککزی .

وقتیه بعض خواجه افندیلرک ، ترکجه کله لری عربجه اوقومیه چالیشمش
اولملری واقع و حقیقه غریبدر . بلکه حالاده اوکی خواجه افندیلرمن واردرد . فقط
شیمیدی ده بر طاقم یک افندیلرمنک عربجه کله لری ترکجه اوقومیه چالیشملری
او غرابته یکی بر غرابت علاوه ایتکده در . بوجهتندنه غافل بولمادیفکزی بیلدیکم
ایچون امثال کوسترمه لزوم ایتیمورم . دیمکک اوزمانک مدرسلرنده ترکجه جهاتی
وارمش ، بوزمانک مکتبلرنده عربجه جهاتی واردرد . شوراسی ده عرض ایدیمک
خواجه افندیلرک بر آرمنازلرنده ترکجه بی عربجه چالیشانلر آز بولنور ،
فقط بک افندیلرک (اولجه افندی ایکن صوکره بک اولانلر مستل اولنق شرطیله) اک
منازلری بیله عربجه لری ترکجه اوقومیه چالشمقده در .

تشکیلاتی وجوده کثیرن خیری بک حقنده کی تحسسانگری سادجه : (بن
اونی سزک کوردیکز قدار مهم کوره میورم .) دیمکله بتیرمه ملی ایدیکز . اونی
تز کیه کزدن طولانی سزی اتحاد جیلقله اتهام ایتک خاطر مدن کجه به چکی کی اتهام ایدنلر
بولنورسه مدافعه دخی ایدردم . بنم خیری بکه خصومت خصوصیتدن رسمیت
جیقمش بولندینی حالده . کندیسنده ، مدارسک ایسکنه صرف ایدلیه بن بعض
مزیتلر اولدیفی اعتراف ایده جک قدار انصافه مالکم . فقط مدارس اسلامیه نک
وطولانی سیله عالم اسلامک - هدم و تخریجه - جینکیز و یاتیموراسکیدر . بنم توپخت
ومواخذاتمده ، مدرسه طائد افغانلندن طولاییدر . دیوان حرب هیئت تحقیقیه سی
بندن . خیری بکله موسی کاظم افندی آره سنده کی فرقی صور مشدی . بنده (خیری
بک هم یامعانی بیلیر . همده بیقماسنی ، موسی کاظم افندی ایسه نه یامعانی بیلیر
نه ده بیقماسنی) دیمشدم . ایشه بنم اونک حقنده کی فکریم بوبله در . اسف اولنورکه
شیطنکی یامعیه دکل ؛ بیقمایه صرف ایدی .

سزی مدارسک منتقم اعداسندن صایق هم حق مالک زده کی معلوماته ، همده
انصافه منافق اولور . ذات مالیکیزی مدارسک دشمنی دکل . بنم قدار خیرخواه
برخادی بیلیرم . اساساً سنه لردن بری دینی مجموعه لرده انتشار ایتکده بولنان مقالات
دیندارانه کز - بنم تز کیمه حاجت برافایه جق درجه ده - کندیکیزی طایفه مشدر .
سز مدارس و علمیه دن خارج دکاسکرکه دشمن اوله سکر . هرشیدن اول صاغلام
برمسلمانکز . هرهانکی مسلمان ایسه مدارس و علمیه به دشمن اوله من .

ایشته رفیق روحنوازم ، تنقیدات خیرخواهانه کزک اساسانه متعلق افساسنی ،
اوخصوصه طائد ملاحظاتی یازده جف زمان موضوع بحث ایتک اوزره شمعدیلک شرف
محاوره کزدن محروم قابورم . باقی اخوت و صمیمیت کز دوام و بقای تمفی اولنور .
افندم .

احمد شیرانی

